

NİĞDE MÜZESİ'NE KAYITLI KİLİM DOKUMA ÖRNEKLERİ

KILIM WEAVING SAMPLES REGISTERED TO THE NIGDE MUSEUM

Semra KILIÇ KARATAY

Dr Öğr. Üyesi Semra KILIÇ KARATAY, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Öğretmenliği

Özet

Dokuma insanoğlunun ihtiyacı sonunda üretilmiş bir sanat örneğidir. İlk ihtiyaç duyulduğu için üretilen örnekler daha sonra sanata dönüşmüştür. Dokuma sanatının halı olarak veya düz dokuma örnekleri olan kilim dokuma örnekleri olarak mı başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Tarih boyunca halı ve kilim dokumalar birbirine bağlı olarak gelişmiştir.

Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan kilim dokuma örnekleri dokunduğu dönem ve dokunan coğrafya hakkında kaynak bilgi olarak kabul edilmektedir. Kilim dokuma örneklerine bakıldığında desenler farklı renklerde iplerle verilmekte ve farklı dokuma teknikleri kullanılmaktadır.

Halı dokumasından farklı olarak dokumada hav yüksekliği bulunmamaktadır. Desenlerde kullanılan motifler genel olarak geleneksel motiflerdir. Geometrik motifler daha yoğun olarak kullanılmaktadır. Kilim dokumalarda ipler halı dokumalardan farklı olarak dokuma ipleri çoğunlukla bükümlüdür.

Niğde müzesinde envanter kayıtlarında bulunan kilim dokuma örnekleri kilim dokuma geleneğinin Niğde ve çevresinde halı dokuma kadar eski olduğunu göstermektedir. Müzede teşhir salonunda ve depoda bulunan dokuma örneklerinin genel durumu, desen ve renk kompozisyon özelliklerinin incelenmesi üzerine yapılan bu çalışma ile elde edilen bilgilerin yazılı kaynak olarak paylaşımı amaç edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kilim, Niğde, Dokuma, İp, Müze

Abstract

Weaving is an example of art produced at the end of human need. The samples produced because they were needed first turned into art. It is not known exactly whether the art of weaving started as a carpet or as examples of plain weaving, rug weaving. Throughout history, carpet and rug weaving has developed in connection with each other.

Rug weaving samples, which have an important place in Turkish culture, are accepted as source information about the period they were woven and the geography they were woven. Looking at kilim weaving examples, patterns are given with threads of different colors and different weaving techniques are used.

Unlike carpet weaving, there is no pile height in weaving. The motifs used in the patterns are generally traditional motifs. Geometric motifs are used more frequently. In rug weaving, unlike carpet weaving, the threads are mostly twisted.

Rug weaving samples found in the inventory records in the Niğde museum show that the rug weaving tradition is as old as carpet weaving in Niğde and its surroundings. The aim of this study is to share the information obtained as a written source on the general condition,

pattern and color composition properties of the weaving samples in the exhibition hall and warehouse in the museum.

Keywords: Rug, Niğde, Weaving, Rope, Museum

GİRİŞ

Kilim dokumacılığı farklı tekniklerle yüzyıllardır süre gelen bir sanattır. İlk olarak insanoğlunun yer yaygısı veya soğuktan korunmak amaçlı barınaklarında örtü olarak kullanması sonucu ortaya çıktığı görüşü yaygın olarak bilinmektedir. İnsanlar halı ve kilim dokumacılığında geliştiğini zamanla değişen desen ve renk kompozisyonlarında görmek mümkündür. Orta Asya'dan günümüze kadar gelen kilim dokumacılığı ile elde edilen örneklerden bunu görmek mümkündür. Anadolu'nun birçok bölgesinde elde edilen kilim dokuma örneklerinde desen ve renk kompozisyonun zengin olduğunu görmek mümkündür.

Kilim dokumalarda kullanılan motiflerin kendine özel isim ve anlamları bulunmaktadır. Genellikle dokumaların yapıldığı dönem ve bölgelerde dokumacılar tarafından doğada var olan bir nesneden almıştır. Örneğin elibelinde motifi; hem kadının doğurganlığını, hem de gücünü simgeleyerek kadını yüceltmektedir.

Kilim dokumalar havsız dokumalar olup, desenlendirme işleminde farklı renklerde bükümlü atkı iplikleri kullanılmaktadır. Desen kompozisyonunu oluşturan motifler oluşturulmasında bazen motifin kendi ipi ile kontürlleme yani sınırı dokunurken bazen de farklı renkte kilim ipi ile kontürlleme yapılmaktadır. Motiflerin çoğunda genellikle zeminden farklı renkli kilim iplikleri kullanılmaktadır.

“Havsız yüzeyli dokumalar olmakla birlikte bazıları çözgü yüzü, bazıları atkı yüzü, bazıları bez dokulu, bazıları atkı ve çözgünün dışında çeşitli renkte bezem e iplikleri ile desenli dokunmuştur” (Soysaldı, 1999, s:599)

“Kiritli dokuma teknikleri ile üretilen kilimler, sahip olduğu motif ve renk özellikleriyle yöresel çeşitlilikler meydana getirmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde bir evin en önemli ihtiyaçlarından biri olan kilimler her beldede üretilirken, günümüzde eski örneklerini tespit etme konusunda zorluklarla karşılaşmaktadır” (Başaran ve Tağı, 2019, s:158).

“Konya, Aksaray, Niğde, Kayseri ve Kırşehir çevresinde halkın göbekli kilim, kafalı kilim veya toplu kilim dediği yan yana üç veya dört göbekte süslü kilimler, Yozgat civarında da kafalı kilim veya bayraklı kilim adı verilen kilimler ölümlük kilim olarak kullanılır. Söz konusu bu kilimler genellikle ilikli kilim tekniğinde dokunur” (Deniz, 1994, s:284).

Bayraktaroğlu' na göre “Kilimlerde görülen motifler tamamen stilize olup anlatılmak istenen duygular, düşünceler hep eşyanın gerçek biçiminden esinlenerek stilize edilmiş bir takım işaretler şeklindeki motiflerle belirtilmiştir, insanlar kötülüklerden korunmak için uğur olsun diye üzerlerinde bir takım semboller taşırlar. Kilimleri dokuyan yörük kadını bu motifleri yan yana sıralayarak duygularını, düşüncelerini, sevinçlerini, üzüntülerini, isteklerini, arzularını, endişelerini, korkularını; okuması-yazması olmasa dahi kilimine yazmakta, derdini anlatmaktadır. Kilim alfabesini çözmek günümüzde çok zor olmaktadır” (Bayraktaroğlu,1990, s:196).

“Halı ve diğer dokumalar, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda isim olarak belirtilmemekte, 23'ncü maddenin a) bendinde etnoğrafik eserler içerisinde yer bulmaktadırlar” (Bayraktaroğlu, 2011, s;32).

Sözen ve Tanyeli müze için “sanatsal, kültürel, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan ya da kendisi sıralanan bu nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapı olarak ifade etmektedirler. (Sözen ve Tanyeli, 1987, s:168).

“Anadolu topraklarına gelen Türkler; göçebe yaşamlarını tamamen terk etmeden yarı göçebe bir hayat tarzı benimsemişlerdir. Kış aylarında yaşadıkları evleri gibi çadırlarında da dokumalar kullanmışlardır. Bu dokuma çeşitleri arasında halılar, kilimler, çeşitli yerlerde kullanılan düz dokumalar, kolan ve çarpanalar yer almaktadır. Niğde yöresinde dokumacılık sanatının köklü bir geleneği bulunmaktadır. Niğde bölgesinde yerleşen yörükler özellikle düz dokumalar yapmışlardır” (Geçgel Türülü, 2013, s:8-9).

Fotoğraf 1. Müze teşhir alanından bir görünüm(Kılıç Karatay, 2020).

Göze ve diğerlerinin verdiği bilgiye göre “Niğde’de ilk müzecilik faaliyetleri 1939 yılında müze olarak kullanılan Akmedrese’ de (Karamanoğlu Ali Bey tarafından yaptırılmıştır) başlamış ve 1939-1950 yılları arasında II. Dünya savaşı nedeniyle İstanbul Arkeoloji müzelerinin deposu olarak kullanılmıştır. 1950-1957 yıllarında depo olarak kullanılan Akmedrese’ de 1957 yılında “ Niğde müzesi Müdürlüğü” kurulmuş sonrasında, bina olarak teşhir-tanzimi yapılmış ve ziyarete açılmıştır. Müzenin modern müzecilik imkanlarına sahip olmaması, medresenin teşhirinin yetersizliği gibi nedenlerden dolayı Kültür Bakanlığınca Temmuz- 1971 ayında yeni müze binasının temeli atılarak Akmedrese kapatılmıştır. 1982 Kasım ayına kadar yeni müze binasının teşhir-tanzim ve düzenlenmesi yapılmış ve 1982 yılı Kasım ayının 12. Günü törenle ziyarete açılımı gerçekleştirilmiştir. Geç Hitit devletlerinden Nahita Krallığı’na ait önemli eserlerden biri olan bazalttan yapılmış “Hitit Fırtına Tanrısı” yani “Teşup Kabartması” müzeye girmeden önce ziyaretçileri karşılamaktadır. (Göze vd, 1997, s:161-162).

Niğde müzesinde 17 parça kilim örneği bulunmaktadır. Bu dokuma örnekleri içerisinde çadır çulu olarak bilinen kara kilim örneği de yer almaktadır. Dokuma örneklerinin renk kompozisyonlarında genel olarak, kırmızı, siyah, mavi, sarı ve beyaz renkler kullanılmıştır. Desen kompozisyonlarında ise göz, elibeline, su yolu, hayat ağacı, pıtrak, kurtağzı, koçboynuzu motifleri kullanılmıştır. Örnekler taban, seccade, çuval, yolluk ve heybe örnekleri olup zili, cicim ve bez ayağı tekniğinde dokunmuş dokuma örnekleridir. Dokumalarda büyük ebatlı olan kilim dokuma örneklerinin şak kilim olarak bilinen dokuma örnekleridir ve daha sonra dikilerek birleştirilmiştir.

Dokumalar genel olarak sağlam dokuma örnekleri olup Niğde ve çevresinden bağışlanmış veya toplanmıştır. Kilim dokumaların çoğunluğu bölgede yaşayan yörük aileler

tarafından dokunduğu düşünülmektedir. Genel olarak sağlam olan dokuma örneklerinin dokunma tarihleri farklılık göstermektedir. İncelenen dokuma örneklerinin bazılarının dokunmasının üzerinden yüzyıl geçmesine rağmen bazılarının ise elli ile yetmiş yıllık olabileceği düşünülmektedir.

Niğde Müzesi Envanterine Kayıtlı Kilim Dokuma Örnekleri Ve Günümüzdeki Durumu

Örnek 1

Fotoğraf 2. Kilim dokuma örneği (Kılıç Karatay 2020)

Genel Özellikleri: dokuma çadır örtü dokuması olup bazı bölgelerinde bozulma yırtılmalar bulunmakta ancak genel durumu sağlamdır. Kara çadır dokuması olarak bilinen dokuma örneği müzenin depo kısmında özel bölmelerde saklanarak korunmaktadır. Dokumanın atkı ve çözgüsünde malzeme olarak yün kullanılmış ve teknik olarak bir düz bir ters atkı atılarak dokunan bez ayağı tekniğinde dokunmuştur.

Örnek 2

Fotoğraf x Zemin deseninden detay

Fotoğraf 3. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 4. Bordür deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

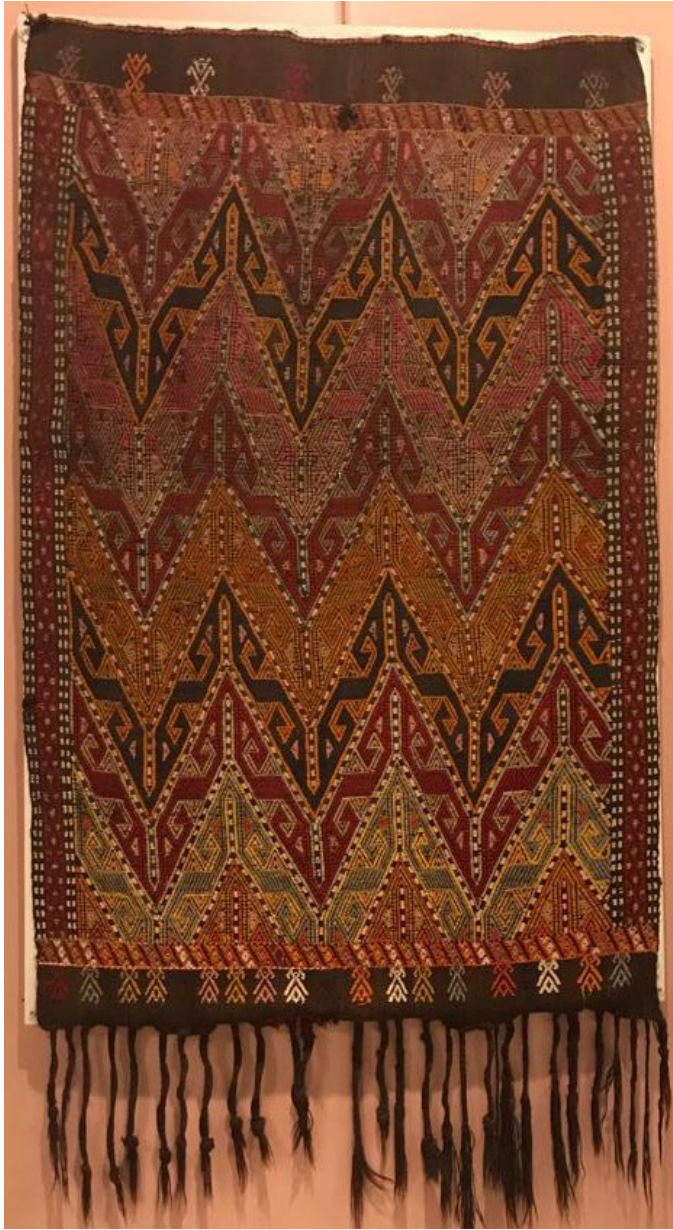

Fotoğraf 5. Zemin deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Niğde Müzesi teşhir alanında sergilenen kilim dokuma örneğinin genel durumu sağlam olup malzeme olarak atkı ve çözgüde yün kullanılmıştır. Hayat ağacı, penç, su yolu ve pıtrak desen kompozisyonunda kullanılan motiflerdendir. Dokuma Niğde yöresinde yaşayan yörük aileler tarafından dokunulduğu düşünülmekte olup kim veya nerede dokunduğu kesin olarak bilinmemektedir.

Örnek 3

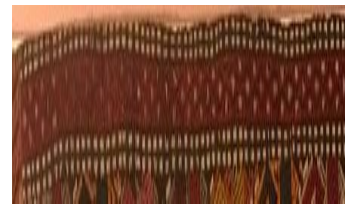
Fotoğraf 6. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf x Zemin deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 7. Saçak bölümünde
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 8. Bordür deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Teşhir salonunda sergilenen dokumanın zemininde elibelinde motifinin hakim olduğu desen kompozisyonu kullanılmıştır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında hayat ağacı motifi kullanılmıştır. Dokuma genel olarak sağlam olup saçak kısmında bozulma veya kopmalar görülmektedir. Dokumada malzeme olarak dokuma, atkı ve çözgü iplerinde yün kullanılmıştır.

Örnek 4

Fotoğraf 9. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 10. Zemin deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 11. Bordür deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Dokumanın desen kompozisyonunda Pıtırak, kurtağzı, hayat ağacı ve suyolu motifleri kullanıldığı görülmektedir. Özellikle bordür deseninde kurtağzı motifi yoğun olarak kullanılmıştır. Teşhir salonunda sergilenen dokuma da herhangi bir deforme bulunmamaktadır. Dokumanın ne zaman, nerede veya kim tarafından dokunduğuna dair belge bulunmamaktadır. Niğde yöresinde yörük aileler tarafından dokunulduğu düşünülmektedir.

Örnek 5

Fotoğraf 12. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 13. Zemin deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

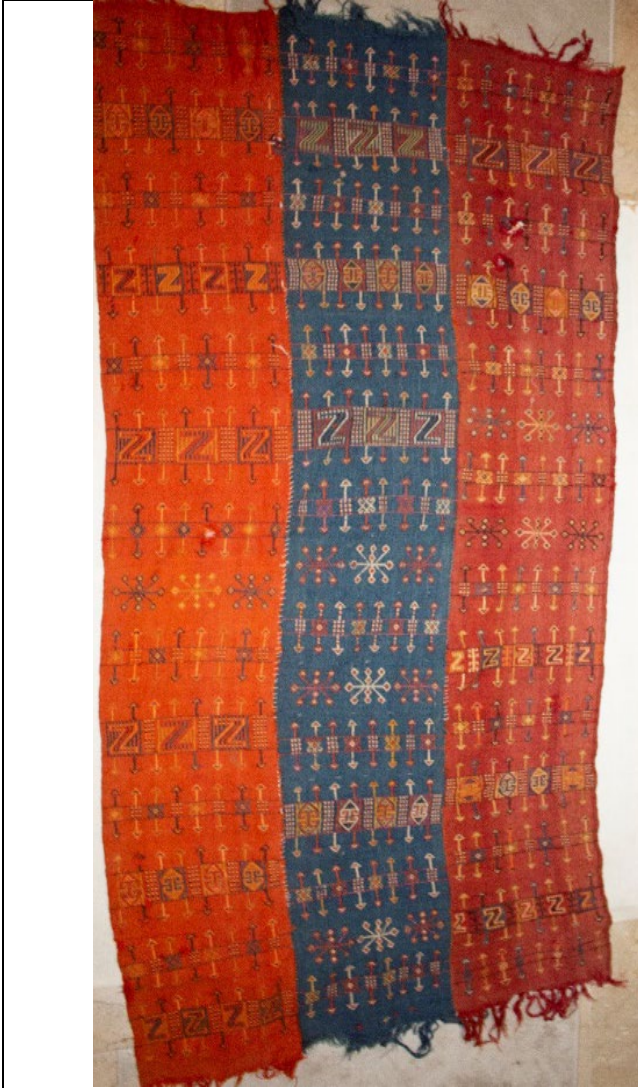

	Fotoğraf 14. Bordür deseninden detay (Kılıç Karatay 2020)
<p>Müzenin teşhir salonunda sergilenen dokuma Niğde yöresinde yörük aileler tarafından dokunmuş olup tarihi veya kim tarafından dokunduğu bilinmemektedir. Dokumanın saçak kısmında bozulmalar olup dokumanın diğer bölümleri sağlamdır. Bereket, bukağı ve hayat ağacı gibi geleneksel motiflerimizin yer aldığı desen kompozisyona sahip olan dokumanın atkı, çözgü ve dokuma iplerinde malzeme yün olduğu görülmektedir.</p>	

Örnek 6

	 <p>Fotoğraf x orta kısım desen kompozisyonu (Kılıç Karatay, 2020).</p>
	 <p>Fotoğraf 16. Orta kısım desen Kompozisyonu (Kılıç Karatay, 2020).</p>

Fotoğraf 15. Şaklı zili kilim
(Kılıç Karatay, 2020).

Fotoğraf 17. Dokumanın sırt yüzünden detay (Kılıç Karatay, 2020).

Yörede şak kilim olarak bilinmektedir. İki tane kırmızı bir tane mavi zeminli olmak üzere üç şak kilimden oluşmaktadır. Dokumanın zemininde ince ve kalın şerit desen kompozisyonları bulunmaktadır. Şeritlerin içinde göz, bukağı, pıtrak ve su yolu vb. motifler yer almaktadır. Dokumanın yörede yer alan yörük aileler tarafından dokunduğu düşünülmektedir. Müzede depoda korunarak saklanan dokumanın ham maddesi yündür. Göz, bukağı, pıtrak ve su yolu desen kompozisyonunda kullanılan başlıca motiflerdir. Genel olarak sağlamdır.

Örnek 7

Fotoğraf 18. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf x Desenli kısımdan detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 19. Düz dokuma
kısımından detay (Kılıç Karatay 2020)

Dokumanın desen kısmında inceli kalınlı şeritler bulunmaktadır. İnce şeritler bez ayağı tekniğinde farklı renklerde dokunmuştur. Dokumanın kalın şerit kısmında bereket, çengel gibi motifler kullanarak desen oluşturulmuştur. Dokumanın sap kısmında ve etrafında önceden dokunmuş çarpana dokuması dikilerek tutturulmuştur. Dokuma sağlam olup herhangi bir bozulma yoktur. Müzenin deposunda özel bölmelerde korunmaktadır. Dokumanın atkı, çözgü ve dokuma iplerinde malzeme olarak yün kullanılmıştır.

Örnek 8

Fotoğraf 20. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf x Zemin deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 21. Saçak bölümünde
detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 22. 1/4 desen rapor
örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Dokumanın zemin kısmında zig zag hayat ağacı motiflerinin arasında pıtrak motifinin kullanıldığı desen kompozisyonunda hayat ağacı ve su yolu motifleri de kullanılmıştır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında yıldız motifi kullanılmıştır. Dokumada herhangi bir deforme olmayıp sağlamdır. Dokumanın Niğde yöresinde yaşayan yörük aileler tarafından dokunduğu ancak dokuyanı ya da tarihi hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Depoda korunarak saklanan dokumada genel olarak malzemede yün kullanılmıştır.

Örnek 9

Fotoğraf 23. Kilim dokuma örneği (Kılıç Karatay 2020)

Malzemesi atkı, çözgü ve dokuma ipinde tamamen yün olan dokuma örneğinde genel olarak desen kompozisyonunda iç içe geçen su yolu motifinin oluşturduğu şeritler içinde göz motifinin kullanıldığı görülmektedir. Dokumanın zemin kısmında herhangi bir bozulma olmayıp kenar kısımlarında bozulma ve kopmalar bulunmaktadır. Müzede depoda özel bölmelerde saklanarak korunmaktadır.

Örnek 10

Fotoğraf 24. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 25. Zemin
deseninden detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 26. Bordür
deseninden detay
(Kılıç Karatay 2020)

	Fotoğraf 27. Saçak bölümünde detay (Kılıç Karatay 2020)
Genel Özellikleri: Müzede depoda korunan dokumanın saçak kısmında deformeler olup saçak tellerinde kayıp olsada dokuma genel olarak sağlamdır. Dokumanın zemin deseninde bereket motifi hakimdir. Bereket motifinin yanında göz, hayat ağacı ve elibelinde motifi kullanıldığı görülmektedir. Müzenin depo kısmında bulunan özel bölmelerde korunmakta olup kim, nerede ve ne zaman dokunduğu kesin olarak bilinmemektedir. Dokumanın tamamında malzeme olarak yün kullanılmıştır.	

Örnek 11

	 Fotoğraf 29. Zemin deseninden detay (Kılıç Karatay 2020)
	 Fotoğraf 30. Bordür deseninden detay (Kılıç Karatay 2020)
	 Fotoğraf 31. Bordür deseninden detay (Kılıç Karatay 2020)
Fotoğraf 28. Kilim dokuma örneği (Kılıç Karatay 2020)	

Niğde Müzesi Deposunda muhafaza edilen dokumanın sağ alt köşesinde yazan tarihe göre 1960 Nisan ayında dokunulduğu tahmin edilmekte ancak kim tarafından veya nerede dokunduğu bilinmemektedir. Dokumanın yörük aileler tarafından dokunduğu düşünülmektedir. Dokumanın desen kompozisyonunda küpeli, hayat ağacı, bereket ve göz motifleri kullanıldığı görülmektedir. Dokumanın atkı, çözgü ve dokuma iplerinde malzeme olarak yün kullanılmıştır.

Örnek 12

Fotoğraf 32. Kilim dokuma örneği (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 33. Dokumanın sırt kısmından detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 34. Zemin sırt kısmından detay (Kılıç Karatay 2020)

Şak kilim olarak bilinen kilim dokuma örneğidir. Üç parça kilimin dokunduktan sonra tığ ile birbirine örülerek ya da çuvaldız ile dikilerek birbirine tutturularak elde edilen kilim dokuma örneğidir. Her şakta aynı veya farklı desen kompozisyonları kullanılabilir. Müzenin deposunda muhafaza edilmektedir. Dokumanın bazı bölgelerinde bozulmalar bulunmakta fakat genel olarak sağlamdır. Niğde yöresinde dokunduğu bilinmekte olup nerede, hangi tarihte veya kim tarafından dokunduğuna dair belge bulunmamaktadır. Dokumada desen kompozisyonunda göz, pırak ve küpeli motiflerinin yanında çeşitli motifler de bulunmaktadır. Dokumanın tamanda malzeme olarak yün kullanılmıştır.

Örnek 13

Fotoğraf 35. Kilim dokuma örneği (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 36. Zemin deseninden detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 37. Zemin deseninden detay
(Kılıç Karatay 2020)

İki veya daha fazla parça dokumanın birbirine tutturulması ile elde edilen şak kilim dokuma örneğidir. Genel olarak sağlam olan dokumanın bazı bölmelerinde deformeler görülmektedir. Niğde yöresinde dokunduğu tahmin edilmekte ancak kim veya ne zaman dokunduğu bilinmemektedir. Dokuma desen kompozisyonunda genel olarak pıtrak, elibeline, su yolu ve göz motifi kullanıldığı görülmektedir. Dokuma örneğinde atkı, çözgü ve dokuma iplerinde malzeme olarak yün kullanılmıştır.

Örnek 14

Fotoğraf 38. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 39. Zemin
deseninden
detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 40. Saçak kısmından
detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 41. Bordür
deseninden
Detay (Kılıç Karatay 2020)

Niğde Müzesi Deposunda bulunan kilim dokumanın başlangıç ve bitiş kısımlarında bordür desenlerinde farklılık görülmektedir. Başlangıç kısmından farklı olarak bitiş kısmında yaklaşık 10 cm kadar kısmında desenler düğüm atılarak halı dokuması olarak dokunmuştur. Saçak kısmında bozulma ve kopmalar bulunmaktadır. Niğde yöresinde yazın yaylalara göç eden yörük aileler tarafından dokunulduğu düşünülmektedir. Dokumanın atkı, çözgü ve dokuma iplerinde yün malzeme kullanılmıştır. Desen kompozisyonunda su yolu, elibeline, hayat ağacı gibi geleneksel motifler yer almaktadır.

Örnek 15

Fotoğraf 42. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 43. Zemin deseninden
detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 44. Bordür deseninden
detay (Kılıç Karatay 2020)

Dokumanın zemin kısmı desen kompozisyonunda iç içe geçmiş göz motifi, bordür kısımlarında ise suyolu motifi kullanılmıştır. Desen tekrar ederek devam etmiştir. Dokumanın başında ve sonunda düz farklı renklerden bezayağı tekniğinde dokunmuş şeritler bulunmaktadır. Kenar bordürlerinde pıtrak motifi desen kompozisyonunda kullanılmıştır. Yörede yörük aileler tarafından dokunduğu düşünülmektedir. Ancak dokumanın tarihi veya kim tarafından dokunduğu kesin olarak bilinmemektedir. Genel olarak sağlam olan dokumada malzeme olarak yün kullanılmıştır.

Örnek 16

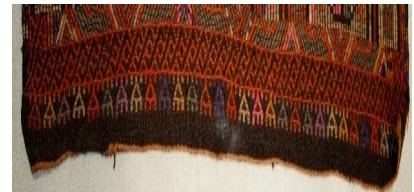
Fotoğraf 45. Kilim dokuma örneği
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 46. Zemin deseninden
detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 47. Saçak kısmından
detay (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 48. Bordür deseninden
detay (Kılıç Karatay 2020)

Müzenin depo kısmında özel bölmelerde korunan dokumanın saçak kısımlarında bozulma ve kopmalar olup genel olarak sağlamdır. Niğde yöresinde dokunan dokuma örneği yörük aileler tarafından dokunduğu düşünülmekte ancak nerede veya kim tarafından dokunduğu kesin olarak bilinmemektedir. Dokumada Küpeli, göz, yıldız, elibelinde motifleri kullanılmıştır. Dokumanın genelinde malzeme olarak yün kullanılmıştır.

Örnek 17

Fotoğraf 49. Kilim dokuma örneği (Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 50. Zemin deseninden
detay
(Kılıç Karatay 2020)

Fotoğraf 51. Bordür deseninden detay
(Kılıç Karatay 2020)

Niğde yöresinde dokunan kilim dokuma örneği yörük aileler tarafından dokunduğu düşünülmektedir. Kim veya ne zaman dokunduğu kesin olarak bilinmemektedir. Depoda korunarak saklanan dokumanın renklerinde solma mevcuttur. Dokumanın saçak kısmında bozulmalar bulunmakta ama genel olarak sağlamdır. Dokuma malzeme olarak yün kullanılmıştır.

SONUÇ

Kilim yüzyıllardır kültür varlıklarımızın vazgeçilmez en önemli unsurlarından biridir. Tarih boyunca toplumların yaşamında yer almış ve dokundukları dönemin kültürü hakkında bilgi veren tarihi belge niteliği taşımaktadırlar.

Niğde’de müze faaliyetlerinin ilk olarak 20.yüzyıl başlarında olduğu görülmektedir. Karamanoğlu Ali Bey tarafından yaptırılan Akmedrese binası ilk müze olarak kullanılmış ve bugün müze olarak kullanılan bina 1982 yılında yapılmıştır. Bugün Niğde müzesinde envanter kayıtları bulunan bir çok tarihi eser sergilenmektedir. Kilim dokuma örnekleri de bu eserler arasındadır. Müzede bulunan kilim dokuma örneklerinin müze binasının kurulduğu dönemlerde Niğde ve Niğde’ye bağlı köy, kasaba ve ilçelerden elde edildiği bilinmektedir. Niğde ve çevresinden elde edilen dokuma örneklerinin hangi bölgede veya kim tarafından dokunduğu kesin olarak bilinmemektedir.

Müze binasında teşhir salonunda sergilenen ve depoda korunan kilim dokuma örnekleri desen ve renk kompozisyonu bakımından oldukça zengindir. Dokumalar arasında Yörede Şak kilimi olarak bilinen dokuma örnekleri, seccade, heybe, minder ve yer yaygısı amaçlı dokunan kilim dokuma örneklerinin yanı sıra çadır örtüsü için dokunmuş Kıl çadır örtüsü kilim dokuması örneği de mevcuttur.

Dokumaların yörede yaşayan yörük aileler tarafından dokunduğu tahmin edilmektedir. Dokumalarda malzeme olarak yün kullanıldığı görülmektedir. Elde edilen 17 dokuma örneğinin bir bölümü teşhir salonunda sergilenirken bir bölümü ise depoda özel bölmelerde korunarak muhafaza edilmektedir. Dokumalar üzerinde yapılan incemeler sonucunda Niğde ve çevresinde kilim dokumacılığın çok eski tarihlerden beri yapıldığı görülmektedir. Dokuma örneklerinin içinde sadece bir tanesinde bulunan yazılı tarih dokumanın tarihi olarak tahmin edilmektedir. Dokumaların ortalama elli ile yüz yıllık oldukları düşünülmektedir. Dokumaların bazı bölgelerinde yıpranma veya deforme bulunmakta ancak genel olarak sağlam oldukları gözlenmiştir. Dokumaların her biri Niğde yöresinin kilim dokuma kültürü hakkında bilgi vermekte ve gelecek nesillere kültür aktarımında önemli bilgi kaynakları olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR

BAYRAKTAROĞLU Suzan, 1990, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Halı-Kilim Tesbit Ve Tescil Çalışmaları, Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde Yunus Emre Ve Dönemi, Restorasyon Ve Kıbrıs Vakıfları Seminerleri, Ankara

BAYRAKTAROĞLU Suzan, 2011, Halı, Kilim ve Diğer Düz Dokuma Yaygılarının 2863 Sayılı Yasa Kapsamında Değerlendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, arış Dergisi, sayı:5

DENİZ Bekir, 1994 ,“[Bir Vakıf Eser Olarak Cami, Mescid, Zaviye, Şifahane Gibi Dini ve Sosyal Yapılarda Bulunan Halı, Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar ve Bunların Günümüzdeki Durumu](#)”

GEÇGEL TÜRLÜ Aliye (2013) “Kıvalı Ellerin Sanatı Niğde Halıları” Ankara

SOYSALDI Aysel, 1999, Türk Kilimlerinde Dokuma Teknikleri ve Boyama Özellikler, Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri dergisi, cilt:10,sayı:30

SÖZEN, Metin, TANYELİ Uğur, 1987, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul, Remzi Yayınevi